

Antalné Tankó Mária

Gyimesi

írott

tojások

Erdélyi Múzeum-Egyesület

Antalné Tankó Mária

Gyimesi írott tojások

**Erdélyi Múzeum-Egyesület
Kolozsvár 1999**

**ISBN 973-98579-4-9
Felelős kiadó: Sipos Gábor**

**Sajtó alá rendezte Faragó József
A szerző helyszíni rajzait Turcza László,
a Csíki Székely Múzeum munkatársa rajzolta újra**

TARTALOM

Gyimesi írott tojások

A tojásírók névjegyzéke

Gyimesbükk

Gyimesközéplak

Gyimesfelsőlak

Hímek mutatója

Gyimesi írott tojások

1. Antal Sándorné Tankó Mária 1937. szeptember 26-án születtem Gyimesbükkön. Édesapám asztalosmester volt, háziasszony édesanyám megérte a 84. életévét. Heten voltunk testvérek: öt leány és két fiú. Valamennyien középiskolát végeztünk. Kisebb öcsém 1993-ban meghalt, a többiek családotól mind itt élnek Gyimesben.

1961-ben mentem férjhez. Két fiunk született: Zoltán és Tibor. Zoltán Csíkszeredában, Tibor családjával együtt Gyimesbükkön él. Férjem 1956–1966 között néptanácsi titkár, majd haláláig (1995) vendéglőfelelős volt.

Az elemi iskolát Gyimesben, a tanítóképző magyar tagozatát Bákóban 1957-ben fejeztem be. A tanítást Gyimes-Bálványoson kezdtem meg előbb a román, majd három éven át a magyar tagozat I–IV. osztályában. 1961-ben a gyimesbükki iskolába kértem áthelyezésem, de a távolság miatt mind Bálványosra, mind Bükkre naponta 8 km-t kellett gyalogolnom. Csak 32 év után sikerült lakásunkhoz közel, az állomás melletti iskolába áthelyeztetnem magam.

A bükki iskolában négy éven át magyarul tanítottunk, de 1965-ben egyik napról a másikra, a szülők megkérdezése nélkül át kellett térnünk a román nyelvű oktatásra. Ez az utasítás, amely tiltotta anyanyelvünk használatát, egész életünket megváltoztatta. Noha az erdélyi magyar értelmiségtől korábban is el voltunk zárva, legalább a tantestületi gyűléseket és a továbbképzést magyarul tartottuk, a gyermekeknek magyar színdarabokat tanítottunk és velük magyar iskolai ünnepeket rendeztünk. Most a tanításban a román nyelvre kellett áttérni; ezt a gyermekek otthonról nem ismerték. Segítségükre a tananyagot titokban magyarul is elmondtuk nekik. Sokat köszönhetünk Dani Gergely esperes úrnak, a gyimesi templom építőjének, aki üldöztetése ellenére a hittanórákon éveken át magyarul tanította írni-olvasni a gyermekeket. Iskolán kívül mi is tanítottunk magyar betűvetésre olyan írástudatlan anyákat is, akik a tanultakat otthon továbbadták gyermekeiknek.

Magyar szakmai továbbképzésünkre semmi lehetőségünk nem volt. Ha a hetente kétszeri, kötelező román szakmai foglalkozásról hiányoztunk, levonták a fizetésünkből. A tanítói véglegesítő vizsgát még magyarul tehettük le, de a fokozati vizsgákat tökéletes román nyelvismeret nélkül nem mertük megkísérelni; így Gyimesben valamennyi tanító fokozati vizsgák nélkül ment nyugdíjba.

Huszonnyolc évet tanítottam románul, míg végül 1990 elején, a kommunista rendszer bukása után egy hónappal, a tanév közepén ismét visszaállt Gyimesben a magyar oktatás. Még hat évet tanítottam: négy évet az iskolában és kettőt az óvodában. Ez a két év volt tanítói pályám legszebb időszaka. 1995-ben mentem nyugdíjba.

2. Az iskolán kívüli művelődési munkához már a bákói tanítóképzőben hozzáfogtunk. A képző magyar tagozatának magyar énekkara és táncsoportja volt, s ezzel majdnem minden hétvégen ellátogattunk osztály- és iskolatársaink szülőfalujába. Annyi évtized múltán név szerint csak Gyoszényra, Klézsére, Lujzikalagorra és Somoskára emlékszem, de sok más faluban is szeretettel fogadtak, hiszen a színpadon saját gyermekeiket látták táncolni és énekelni.

Kihelyezésem után azonnal tizenkét párból táncsoportot szerveztem, Mihály Julianna kolléganőmmel színdarabokat tanítottunk és énekkar vezetésére vállalkoztunk. Bákóban, Co-măneșten, Moineșten és Onesten a művelődési versenyeken számos alkalommal felléptünk, több ízben első díjat nyertünk. Amikor 1959-ben Kádár János romániai útján Bákóba látogatott, a tiszteletére rendezett díszelőadáson mi is szerepeltünk.

1965-től minden magyar nyelvű művelődési munka tiltva volt és szünetelt.

1990 elején ismét táncsoportot szerveztem. Férjemmel összegyűjtöttük a régi csángó népdalokat, ő azokból harmincat legépelte és kiosztotta a fiataloknak, hogy énekepertoárunk mielőbb összeálljon. A fiatalok a helyi táncokat sem ismerték; a tanítást és a próbákat a lakásunkban tartottuk, abban a teremben, amelyben most a vendéglő van. A zenét az elhalt öreg zenészek híján Simon Misi szolgáltatta. Június utolsó vasárnapján léptünk fel először. Fonót is rendeztünk régi dalokkal, fonójátékokkal, népszokásokkal. Azon a nyáron Kostelegen vendégszerепeltünk, és részt vettünk a bálványosi (Háromszék) folklórfesztiválon, októberben, valamint 1992-ben és 1998-ban pedig a gyimesközéplöki csángó fesztiválon. 1992 nyarán Slănic-Moldovában léptünk fel a moldvai táncfesztiválon. Itt is magyarul énekeltünk és táncoltunk, s ezért senkitől egy rossz szót sem hallottunk. 1993-ban meghívtak Jászberénybe a csángó folklórfesztiválra, 1995-ben a sepsiszentgyörgyi farsangtemetésre. Ez volt utolsó fellépésünk, mert a fiatalok kinőttek a táncból, férjem meghalt, magam pedig nyugdíjba mentem.

3. Mivel 1965–1990 között minden magyar nyelvű művelődési munka tiltva volt, 1975-ben jöttem arra a gondolatra, hogy lakásunk egyik szobájában megpróbálom egy kis gyimesi csángó múzeumot nyitni, annál is inkább, mert a hazai és külföldi látogatók igyekeztek Gyimesben minden régiséget megvásárolni és elhordani. Összegyűjtöttem a szülőktől és nagyszülőktől maradt, sokszor már kidobott festett bútorokat, ágyneműt, férfi- és női viseletet, a szövés-fonás néhai eszközeit, a fa-, fém- és cserépedényeket, vagyis mindent, amiről láttam, hogy veszendőben vannak. Így rendeztem be a régi holmikkal egy gyimesi szobát, itteni megnevezéssel *nagyházat*. Kis múzeumunk minden darabját férjemmel szerény fizetésünkből vásároltuk, gyarapítására soha senkitől és semmilyen intézménytől anyagi segítséget nem kaptunk. Annál több lett volna a ritka tárgyakra a vevő, de természetesen semmit el nem adtunk. A múzeumot korábban is látogatták, de 1990 után úgy megnőtt iránta az érdeklődés, hogy csak azoknak a száma, akiket feljegyeztem, több mint 7500-ra rúgott.

Újabb tervem az lenne, hogy a múzeumot egy régi mészárosműhellyel gazdagítsam, hiszen 1920–1940 között lakásunkban mészárszék működött, s tárgyi emlékei megmaradtak. Ha múlt századi épületét a szükséges anyagi ráfordítással restaurálni sikerülne, az egykori mészárszék is élő tanúja volna a néhai gyimesi életmódnak.

4. A múzeum gyarapításával párhuzamosan sok éven át gyűjtöttem a gyimesi népi gyógyászat adatait. A mintegy száz adatközlőtől 870 receptet és gyógymódot jegyeztem le helyi tájszólással; ezeket szüleiktől, nagyszüleiktől, rokonaiktól tanulták és használták az idők során.

A gyimesi népi gyógyászat eddig sem volt ismeretlen a szakirodalomban, lásd Kóczián Géza–Pintér István–Szabó László: *Adatok a gyimesi csángók népi gyógyászatához*. Gyógyszerészet XIX(1975). 226–230. és Kóczián Géza–Pintér István–Gál Miklós–Szabó István–Szabó László: *Etnobotanikai adatok Gyimesvölgyéből*. Botanikai Közlemények LXIII (1976). 29–35. Utóbb Rab János–Tankó Péter–Tankó Magdolna közölt gazdag tanulmányt *Népi növényismeret Gyimesbükkön* címmel a Népismereti Dolgozatok 1981-es kötetének 23–31. lapjain. 251 növény hivatalos latin és magyar nevét, nyelvjárási elnevezését és használatát sorolják fel, de a felsorolt növények csak részben szolgálnak orvoslásra vagy orvoslásra is. Ilyen előzmények után az én gyűjtésem szintén gyarapítja a gyimesi népi orvoslás ismeretét.

Ételreceptjeim első kötete *Csángó szakácskönyv* címmel 1998-ban jelent meg a sepsiszentgyörgyi Európai Idő kiadásában.

További gyűjtéseim vannak a világi és egyházi ünnepekről, valamint a gyimesbükki hiedelmek köréből.

5. Gyimest a magam szerény módján a sajtóban is igyekeztem ismertetni és népszerűsíteni. Első ízben a csíkszeredai Hargita Népe közölte 1995-ben *Miért csángó a csángó?* című cikkemet; ezt átvette az Erőss Pétertől szerkesztett Csángómagyarság, s a Petőfi Rádióban is

beolvasták. Ugyanebben az évben jelent meg a Csángómagyarságban a gyimesi guzsalyasról írt cikkem, majd a szerkesztő biztatására megírtam visszaemlékezésemet a bákói tanítóképzős évekről; ez öt folytatásban látott nyomdafestéket 1996-ban. Év végén itt jelent meg mikulásos és karácsonyi versem is.

6. Az írott tojások gyűjtését 1990-ben kezdtem, többnyire a Gyimesbükkhöz tartozó *patakokon* (patak völgyekben), mert itt mindenkit ismertem. Később felkerestem a gyimes-középloki és -felsőloki rokonaimat, ismerőseimet is, hogy a gyűjtemény minél gazdagabb legyen. Előbb magukat a tojásokat gyűjtöttem, de ezek nagy helyet foglaltak, törékenyek voltak és nyáron a meleg hatására egy részük menthetetlenül szétrepedt, így el kellett dobnom őket. Ekkor kezdtem a mintákat egy füzetbe rajzolni, sorszámozva, mindeniknek az elnevezésével, egy más füzetbe pedig a tojásírók nevét, lakhelyét, életkorukat és a gyűjtés évét jegyeztem be. A mintás füzetet a múzeum látogatói kézbe vehették és átnézhatték, sőt húsvét táján magam is, mások is ebből válogattuk a nekünk tetsző mintákat.

Az íráshoz, *tojásíráshoz* szükséges felszerelést mindenki elkészítheti otthon magának. Szükség van egy 10–15 cm hosszú, ceruzavékony botocskára vagy kifaragott fára; ha faragjuk, egyik végén a *feje* valamivel vastagabb lehet, mint a *nyele*. Ez után fémből egy kis csövecskét készítünk. Ennek anyaga régen a *piparéz* volt, mint legvékonyabb és legtartósabb fém; ma helyébe a fogpaszta, borotvakrém tubusát vagy a cipőfűzőzsinór végén a pléhfoglalatot használjuk. A 15–20 mm hosszúra és 4–5 mm szélesre kivágott fémlapocskát rácsavarjuk egy tűre, majd a tűt kihúzzuk belőle. Kíváncsú, hogy a kis fémcső minél vékonyabb legyen, mert így szépen lehet vele *írni*. Ezt a csövet beerősítjük a pálcika fejébe, a nyélre merőlegesen. A beerősítés úgy történik, hogy a pálcika fejét vagy kifúrjuk és a csövecskét beledugjuk, vagy a pálcikát meghasítjuk és a csövet a hasítékba illesztjük, majd mindkét esetben cérnával a fejhez rögzítjük. A csövecskén egy lószórt is áthúzzunk, hogy a híg viaszt vékonyan és egyenletesen engedje a tojás felületére. Ezzel elkészült a tojásírás szerszáma, a *kesice* (román *chișită*). Több kesicét is jó készíteni, hogy amint az egyikben a viasz megfagy, a másikkal folytathassuk az írást.

Az írásra használt *méhviasz* megolvasztására egy vagy több kis fémedényt (pl. cipőkrémes doboz fedelét) vagy kis cserépedényt tartunk, bennük a kesicék fejével. A megolvadt viaszba egy kis kormot keverünk, hogy az írás szürke nyomát munka közben szemmel tudjuk tartani.

Az írás úgy történik, hogy a tojást bal kézbe vesszük és jobb kézzel írni kezdjük a *hímet*, a *hímeket*. Először a tojás felületét beosztjuk: hosszában két körvonallal négy cikkre, majd ezekre merőlegesen, mint az egyenlítő a földgömbön, egy vonallal összesen nyolc háromszöghöz hasonló félcikkre osztjuk. Vannak olyan hímek, amelyeket további vonalakkal tizenhat mezőre kell osztani, nagy ritkán viszont van néhány olyan hím is (pl. a *vesztett utas*), amely beosztást egyáltalán nem igényel.

Az írás befejezése után a tojások számára *festőt* készítünk. Régen növényi festékeket használtak, ma már bolti festéket vásárolunk és a tasakjára írt utasítás szerint a tojások számának megfelelő nagyságú edényben készítjük el. A tojásokat beletesszük és kellő ideig benne hagyjuk, közben néhányszor megforgatjuk. A festék a viasszal írt hímeket kivéve a tojások felületét pirosra festi. A festékből kivéve a tojásokat megszáritjuk és meleg, puha ronggyal áttöröljük. A törölés eltávolítja a viaszt, és az írások a tojás felületén fehéren maradnak. Egy kis szalonnával átdörzsölve, a tojások fényesebbek lesznek, de utána a fölösleges zsiradékot le kell törölni róluk.

Mint ismeretes, Kovács Dénes néhai festőművész, a Csíki Székely Múzeum munkatársa, majd a csíkszeredai Népi Alkotások Házának népművészeti szakirányítója 1969-ben kiadta a *Gyimesi csángó írott tojások* című könyvecskéjét, s ez 1994-ben reprint kiadást ért. A szép kivitelű, ízléses és szakszerű könyv 36 írott tojást közölt, a tojásfestés leírásával, a hímek

magyarázatával és a tojásfestők adataival. A 36-os szám mutatja, hogy a szerző nem törekedett teljességre; maga is hangsúlyozta, hogy csak a „legközismertebbeket”, mintegy az „alapformákat” közölte és a változatokat mellőzte.

Én sem áltatom magam azzal, hogy minden írott tojást bemutatam, hiszen még ugyanazon típusból, sőt ugyanazon kéztől sem készül két teljesen egyforma tojás: akárcsak a népművészet minden más ágában, a népköltészetben és a népzeneben is a változatok, variánsok száma végtelen. Remélni merem azonban, hogy az itt közölt 216 rajz nemcsak az írott tojástípusokról, hanem a változatokról is viszonylag gazdag képet kínál, a hímek elnevezései pedig szókincsünket gyarapítják.

A tojásírók névjegyzéke

(Életkorukkal, zárójelben a gyűjtés évével, majd írott tojásaik sorszámaival)

Gyimesbükk

Áldomáspataka

Antal Mária, 74 (1991), 1, 2, 3, 4.
Ardelán Erzsébet, 74 (1992), 5, 6, 7, 8.
Antal Berta, 80 (1994), 9, 10, 11, 12.
Antal Éva, 30 (1990), 13, 14, 15, 16.
Molnár Mária, 75 (1990), 17, 18, 19, 20.
Bartis Ibolya, 38 (1995), 21, 22, 23, 24.
Sárig Miklós, 42 (1995), 25, 26, 27, 28.
Simon Anna, 64 (1992), 29, 30, 31, 32.
Antal Rozália, 50 (1990), 33, 34, 35, 36.
Görbe Jánosné, 45 (1994), 37, 38, 39, 40.
Ungurán Mária, 70 (1995), 41, 42, 43, 44.

Petki pataka

Tankó Erzsébet, 52 (1992), 45, 46, 47, 48.
Bilibók Ágostonné, 58 (1995), 49, 50, 51, 52.
Deák Erzsébet, 56 (1995), 53, 54, 55, 56.
Antal Béláné, 58 (1995), 57, 58, 59, 60.

Főút

Antal Péterné, 54 (1994), 61, 62, 63, 64.
Görbe Erzsébet, 40 (1996), 65, 66, 67, 68.
Tankó Erzsébet, 54 (1995), 69, 70, 71, 72.
Antal Sándorné, 58 (1995), 73, 74, 75, 76.
Antal Tiborné, 25 (1995), 77, 78, 79, 80.
Pál Anna, 54 (1995), 81, 82, 83, 84.

Bükk

Nyitrai Sándorné, 75 (1998), 85, 86, 87, 88.

Lőrincz Emma, 60 (1996), 89, 90, 91, 92.

Szőcs Emma, 39 (1996), 93, 94, 95, 96.

Szőcs Erzsébet, 40 (1995), 97, 98, 99, 100.

Popovics Miklósné, 42 (1990), 101, 102, 103, 104.

Bálványospataka

Tankó Gézőné, 79 (1991), 105, 106, 107, 108.

Tankó Margit, 54 (1995), 109, 110, 111, 112.

Tankó Viktória, 58 (1994), 113, 114, 115, 116.

Kalamár Györgyné, 65 (1990), 117, 118, 119, 120.

Kovács Jánosné, 75 (1992), 121, 122, 123, 124.

Bilibók Rozália, 65 (1992), 125, 126, 127, 128.

Tarhavaspatoka

Gábor Juliánna, 40 (1994), 129, 130, 131, 132.

Antal Viktória, 48 (1992), 133, 134, 135, 136.

Antal Mária, 40 (1996), 137, 138, 139, 140.

Kondra Rozália, 40 (1995), 141, 142, 143, 144.

Jesán Erzsébet, 45 (1994), 145, 146, 147, 148.

Berszán Éva, 65 (1995), 149, 150, 151, 152.

Berszán Katalin, 40 (1993), 153, 154, 155, 156.

Bartospatoka

Bilibók Elvira, 50 (1995), 157, 158, 159, 160.

Bilibók Anna, 40 (1994), 161, 162, 163, 164.

Bilibók Györgyné, 62 (1990), 165, 166, 167, 168.

Bilibók Gézőné, 65 (1995), 169, 170, 171, 172.

Gyimesközéplök

Barackospataka

Bartos Ilona, 72 (1992), 173, 174, 175, 176.

Bartos Imre, 75 (1992), 177, 178, 179, 180.

Tankó Amália, 70 (1992), 181, 182, 183, 184.

Főút

Mihók Gizella, 44 (1992), 185, 186, 187, 188.

Szakáli Anna, 75 (1993), 189, 190, 191, 192.

Tankó Berta, 64 (1993), 197, 198, 199, 200.

Hidegség

Molnár Béláné, 54 (1995), 193, 194, 195, 196.

Gyimesfelsőlok

Ambrus Rozália, 76 (1994), 201, 202, 203, 204.

Antal Anna, 48 (1992), 205, 206, 207, 208.

Blága Katalin, 44 (1992), 209, 210, 211, 212.

Galaczi Anna, 60 (1994), 213, 214, 215, 216.

Hímek mutatója

- almalapi 116.
almavirág 128, 129.
aprószíves 37.
asztallábas 139.
bárány lába 210.
béka segge 204.
bojtág 46, 215.
bojtocska 133, 167.
bojtos 38, 90.
bojtos kankós 67.
bojtos rózsza 168.
boldogasszonylapi 157.
Borzos Kata 48, 84, 152, 162.
bütüs 130.
cifra kantár 159.
cifra rózsza 186.
csercsevirág 132.
cserelapi 5, 6, 42.
cserelapis 60, 96.
csillag 1, 40, 125, 126.
csillagos 178, 188, 190.
egreslapi 118.
esőernyő 30, 79, 80.
esőernyős 34.
fecske farka 211.
fehér kabala 14, 202.
fenyőágas 38, 90, 137.
fenyőágos 95.
félcsrelapis 135.
futórózsza 150.
fűsüs 59, 64.
fűsüs ördög térgye 199.
fűzfalapi 27.
gereblye 203.
gereblye villával 142.
gereblyés 143, 173.
gyopár 149.
gyöngyvirág 114.
hatrózsás 109.
havadi 47.
háromujjú 87.
herelapi 23, 191, 214.
hóvirág 31, 99, 102, 131.
hóvirágos 47.
kabala 65, 147, 148, 161.
kakastaré 191.
kakastaréj 25, 32, 83, 119, 120, 181, 208.
kankós 26, 52, 61, 69, 89, 160, 195.
kankós cserelapi 33.
kankós kantár 112.
kankós nyúlfüle 15.
kankós töött rózsza 175.
kantár 72.
kantáros ördög térgyivel 127.
káposztafej 54.
kecskeköröm 8, 213.
kerek rózsza 85.
keresztcsillag 3.
keresztes 36, 146, 176.
keresztes cserelapi 9.
keresztes szűcs 21.
kezecske 57.
kezes 75.
kégyó 205.
kétrózsás 35, 81, 91, 94.
kicsi kankójú 172.

kicsi rózsás 171, 177.
 kicsi szíves 7.
 kicsi töltött rózsa 183.
 kicsi virág 28, 29.
 kicsi virágos 77.
 koronás 163.
 kukukk nyelve 216.
 laboda 138.
 lapi 197, 198.
 laptarózsza 76, 108, 110.
 lepkés 154.
 lúdláb 105.
 madárfészek 100, 103.
 margaretta 44.
 nagykankójú 7, 8, 101, 151.
 nagykankójú cifra kantár 189.
 nagykankós 98.
 nagyvirágos 39.
 nyóckankójú 201.
 nyúlfüle 70, 71, 169.
 nyúlfüles 13, 74, 86.
 nyuszifüles 88, 97.
 ördög térgye 82, 200.
 papcsillag 111.
 papvirág 93, 111, 125.
 patkó 207, 212.
 patkós 144, 145.
 patkós csillag 170.
 patkós rózsa 158.
 pásztor horga 121, 122, 123, 124, 136.
 pillangó 107.
 pillangós 17, 45, 63, 92, 154.
 pillés 154.
 pipás 141.
 rákláb 11, 22, 155.
 ráklábas 58.
 repülő 155.
 rozs 137.
 rózsa 41, 185.
 sárkány 104, 164.
 szántólapocka 106.
 százlábú 18.
 szemes 14, 53.
 szent korona 50.
 szent sír 51.
 szilvamag 2, 4, 16.
 szívecskés 156.
 szíves 196.
 szüves 56.
 szüves kantár 68.
 szüves pank 24.
 tekerőlevél 117, 153, 182, 187, 192, 193.
 tenyér ujjja 179, 180.
 tölcséres lapi 140.
 töltött rózsa 12.
 töltött rózsa 115, 174.
 tulipános 113.
 tulipántos 20.
 tulipányos 62, 166, 184.
 tyúk lába 209.
 ujjas 66.
 veszett utas 19, 23.
 Zsuzska 10.

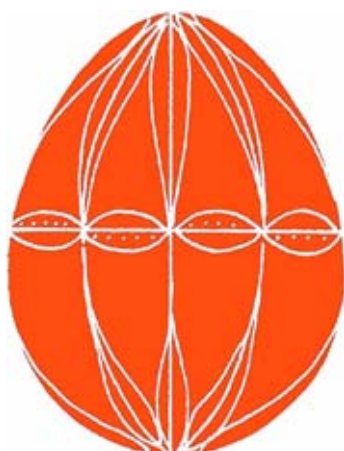
1. Csillag

2. Szilvamag

3. Kerek csillag

4. Szilvamag

5. Cserelapi

6. Cserelapi

7. Kicsi szíves

8. Keckeköröm

9. Keresztes cserelapi

10. Zsuzska

11. Rákláb

12. Töltött rózsza

13. Nyúlfüles

14. Fehér kabala

15. Kankós nyúlfüle

16. Szilvamac

17. Pillangós

18. Százlábú

19. Veszett utas

20. Tulipántos

21. Keresztes szüves

22. Rákláb

23. Veszett utas

24. Szüves pank

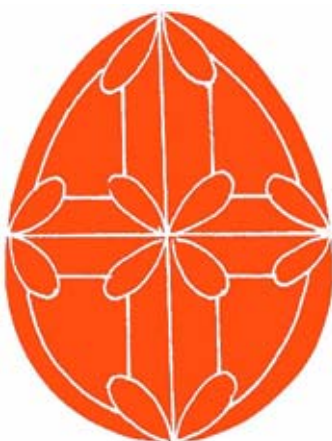
25. Kakastaréj

26. Kankós

27. Fűzfalapi

28. Kicsi virág

29. Kicsi virág

30. Esőernyő

31. Hóvirág

32. Kakastaréj

33. Kankós cserelapi

34. Esőernyős

35. Kétrózsás

36. Keresztes

37. Aprószíves

38. Fenyőágas, bojtos

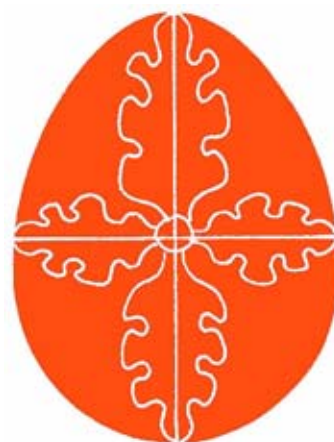
39. Nagyvirágos

40. Csillag

41. Rózsa

42. Cserelapi

43. Szőlő

44. Margaretta

45. Pillangós

46. Fenyőágas, Bojtág

47. Hóvirágos, Havadi

48. Borzos Kata

49. Szemes

50. Szent korona

51. Szent sír

52. Kankós

53. Szemes

54. Káposztafej

55. Rákláb

56. Szüves

57. Kezecske

58. Ráklábas

59. Fűsüs

60. Cserelapis

61. Kankós

62. Tulipányos

63. Pillangós

64. Fűsüs

65. Kabala

66. Ujjas

67. Bojtos kankó

68. Szüves kantár

69. Kankós

70. Nyúlfüle

71. Nyúlfüle

72. Kantár

73. Herelapi

74. Nyúlfüle

75. Kezes

76. Laptarózsa

77. Kicsi virág

78. Nagykankójú

79. Esőernyő

80. Esőernyő

81. Kétrózsás

82. Ördög térgye

83. Kakastaréj

84. Borzos Kata

85. Kerek rózsza

86. Nyúlfüles

87. Háromujjú

88. Nyuszifüles

89. Kankós

90. Bojtos, Fenyőágas

91. Kétrózsás

92. Pillangós

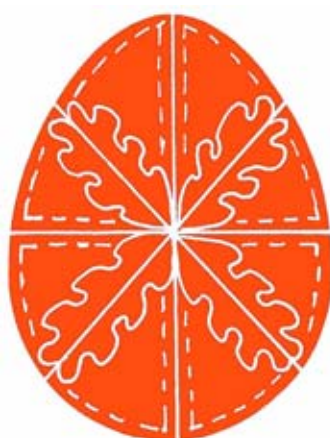
93. Papvirág

94. Kétrózsás

95. Fenyőágas

96. Cserelapis

97. Nyúlfüles

98. Nagykanós

99. Hóvirág

100. Madárfészek

101. Nagykanókjú

102. Hóvirág

103. Madárfészek

104. Sárkány

105. Lúdláb

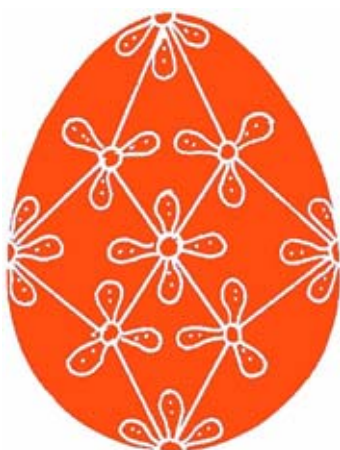
106. Szántólapocka

107. Pillangó

108. Laptarózsa

109. Hatrózsás

110. Laptarózsza

111. Papcsillag, Papvirág

112. Kankós kantár

113. Tulipános

114. Gyöngyvirág

115. Tőtött rózsza

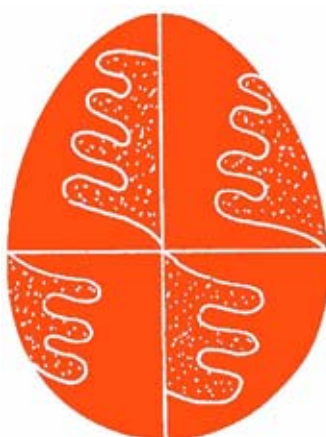
116. Almalapi

117. Tekerőlevél

118. Egreslapi

119. Kakastaréj

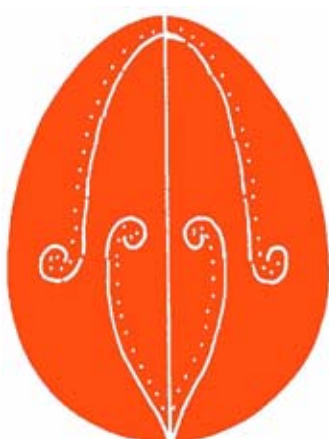
120. Kakastaréj

121. Pásztorhorga

122. Pásztorhorga

123. Pásztorhorga

124. Pásztorhorga

125. Papvirág, Csillag

126. Csillag

**127. Kantáros ördög
térgyivel**

128. Almavirág

129. Almavirág

130. Bütös

131. Hóvirág

132. Csercsevirág

133. Bojtocska

134. Vonalas

135. Félcsereclapis

136. Pásztor horga

137. Fenyőágas, Rozs

138. Laboda

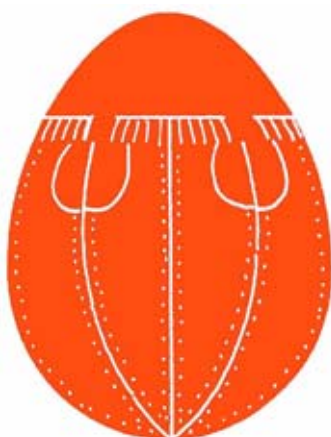
139. Asztallábas

140. Tölcséres lapi

141. Pipás

142. Gereblye villával

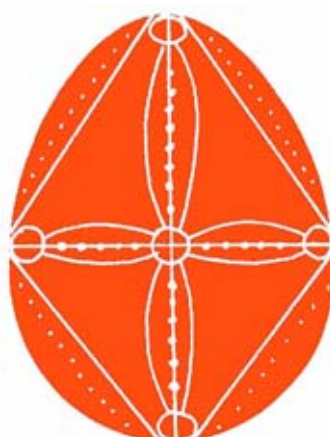
143. Gereblyés

144. Patkós

145. Patkós

146. Keresztes

147. Kabala

148. Kabala

149. Gyopár

150. Futórózsa

151. Nagykankójú

152. Borzos Kata

153. Tekerőlevél

**154. Lepkés, Pillés,
Pillangós**

155. Repülő

156. Szívecskés

157. Boldogasszonylapi

158. Patkós rózsza

159. Cifra kantár

160. Kankós

161. Kabala

162. Borzos Kata

163. Koronás

164. Sárkány

165. Ujjas

166. Tulipányos

167. Bojtocska

168. Bojtós rózsza

169. Nyúlfüle

170. Patkós csillag

171. Kicsi rózsás

172. Kicsi kankójú

173. Gereblyés

174. Tötött rózsza

175. Kankós tötött rózsza

176. Keresztes

177. Kicsi rózsás

178. Csillagos

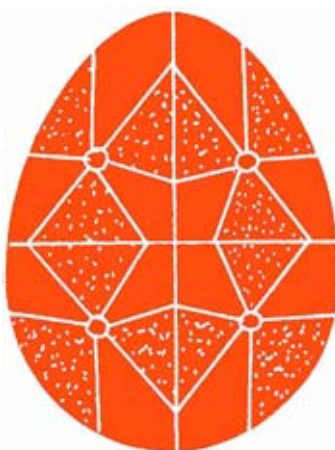
179. Tenyér ujj

180. Tenyér ujj

181. Kakastaréj

182. Tekerőlevél

183. Kicsi töött rózsza

184. Tulipányos

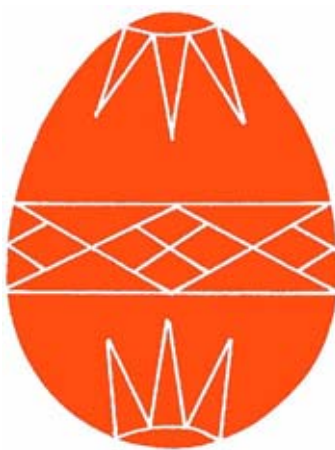
185. Rózsa

186. Cifra rózsza

187. Tekerőlevél

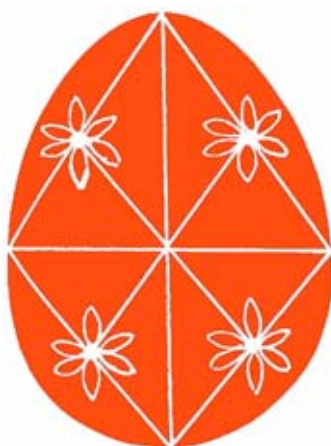
188. Csillagos

**189. Nagykankójú cifra
kantár**

190. Csillagos

191. Herelapi

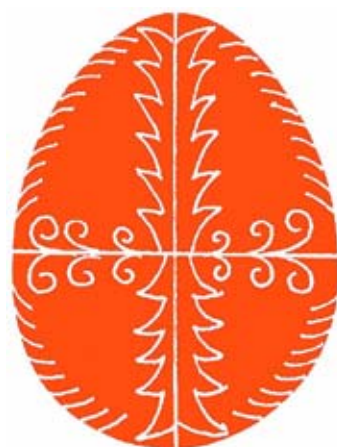
192. Tekerőlevél

193. Tekerőlevél

194. Kakastaré

195. Kankós

196. Szíves

197. Lapi

198. Lapi

199. Fűsűs ördög térgye

200. Ördög térgye

201. Nyóckankójú

202. Fehér kabala

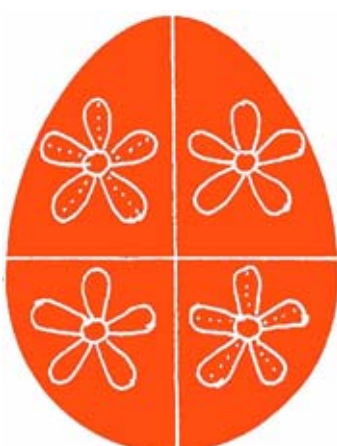
203. Gereblye

204. Béka segge

205. Kégyó

206. Rózsa

207. Patkó

208. Kakastaréj

209. Tyúk lába

210. Bárány lába

211. Fecske farka

212. Patkó

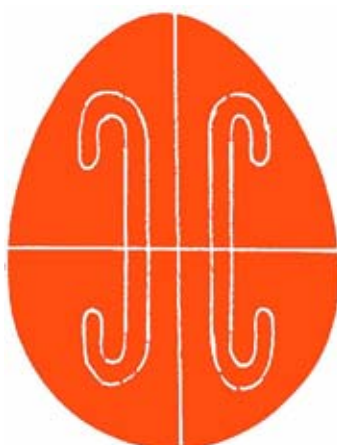
213. Kecskeköröm

214. Herelapi

215. Bojtág

216. Kukukk nyelve